

ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРЕЊУ ПРОГРАМА УПРАВЉАЊА

СПОМЕНИКОМ ПРИРОДЕ „ХРАСТ ЛУЖЊАК СТРАЖЕВ“ ЗА 2022. ГОДИНУ

Децембар , 2022.

ОПШТЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ

Споменик природе "Храст лужњак - Стражев" први пут је заштићен решењем СО Г. Милановац бр. 3-501-6/83-3 од 13. 11. 1981. године, а на предлог Републичког завода за заштиту природе, као природни споменик ботаничког карактера на основу члана 15, 22, 33 и 43. Закона о заштити природе бр. 50/75.

На основу Правилника о категоризацији природних добара (Сл. гласник РС 30/92), ово природно добро уврштено је у III (трећу) категорију - значајно природно добро, а по класификацији IUCN у споменике природе према "Оквиру за класификацију заштићених копнених и морских подручја" 1990. године.

Споменик природе "Храст лужњак - Стражев" налази се на КО Синошевићи, у општини Горњи Милановац. Споменик природе се налази је на приватном поседу - пашњаку у селу Синошевићи, на левој обали потока Калудре, на потезу "Стражев", по коме је и добио име. Од Г. Милановца, "Храст лужњак - Стражев" (*Quercus robur* L.) је удаљен око 15 км.

Стабло се налази на око 360 м.н.в. Границу припадајућег простора споменика природе на терену чини пројекција крошње храста, пречника 26 метара. Центар круга је стабло храста на парцели 761.

Површина споменика природе (припадајућег простора) износи 5,31 ари а налази се на парцели 761 у приватном власништву Живојина Николића КО Синошевићи. Укупна површина парцеле износи 0.15,44 ха и користи се као пашњак.

Храст лужњак (*Quercus robur* L.) се среће обично у равницама и долинама, на дубоком, пешчаном или иловастом, плодном, свежем и влажном земљишту, које је понекад и плавлено. Никада се не јавља на плитким и сувим земљиштима без хранљивих материја и воде.

У Србији најкарактеристичније заједнице лужњак гради са јасеном (*Querceto - Fraxinetum serbicum* R), са грабом (*Carpinio - betuli - Quercetum - roboris* Anic 1959) чинећи тиме прелаз између хигрофилних лужњакових шума и зоналне вегетације. Лужњак је врста континенталне климе.

Ове шуме су очуване само на мањим површинама у долини Мораве и њених притока.

Заштићено стабло "Храст лужњак - Стражев" има следеће дендометријске карактеристике:

- висина стабла	25,50 м
- висина дебла до прве гране	2,80 м
- обим дебла на 1,3 м	6,60 м
- пречник дебла на 1,3 м	2,10 м
- пречник крошње	26,00 м
- старост стабла процењује се на око 310 година	

Природно добро "Храст лужњак - Стражев" је један од ретких примерака ове врсте храста представника хигрофилних лужњакових шума у долини реке Калудре. Стабло, иако, велике старости (око 310 година) и изразито је лошег здравственог стања.

Извештај о извршењу Програма управљања

Музеј рудничко-таковског краја као управљач је из сопствених средстава у 2022. години спровео и урадио следеће:

- Програм управљања за 2022. годину у складу са Решењем о заштити просторног меморијалног природног споменика број 2-633-8/72 – СО Горњи Милановац, Законом о заштити природе („Службени гласник РС” бројеви: 36/2009, 88/2010, 91/2010 испр. 91/2010, 14/2016, 95/2018- други закон и 71/2021.)
- Редовне мере одржавања и чувања Споменика природе „Храст лужњак Стражев“
- Музеј рудничко-таковског краја је у сарадњи са Канцеларијом за заштиту животне средине општине Горњи Милановац и Заводом за заштиту природе вршио праћење стања заштићеног подручја.

Музеј рудничко-таковског краја као управљач Спомеником природе „Храст лужњак Стражев“ је увидевши да је заштићени Споменик природе у лошем здравственом стању упутио захтев Заводу за заштиту природе за утврђивање стања наведеног Споменика природе. Напомињемо да се Споменик природе „Храст лужњак Стражев“ налази на приватној парцели која се обрађује и да није безбедан прилаз стаблу. Завод за заштиту природе је доставио Мишљење о утврђивању стања овог споменика природе о чему смо Вас обавестили Дописом 332/22, 21.09.2022. године

РЕЖИМ ЗАШТИТЕ

Уважавајући природне вредности добра и циљеве заштите за споменик природе - стабло и припадајући простор одређује се III (трећи) степен заштите који подразумева "селективно и ограничено коришћење природних богатстава и контролисане интервенције и активности у простору уколико су усклађене са функцијама заштићеног природног добра, или су везане за наслеђене традиционалне облике обављања привредних делатности и становања укључујући и туристичку изградњу" („Службени гласник РС” бројеви: 36/2009, 88/2010, 91/2010 испр. 91/2010, 14/2016, 95/2018- други закон и 71/2021.)

За споменик природе утврђују се следеће мере за спровођење заштитног режима:

Забрањује се:

- заштићено стабло посећи, гране сећи и ложити, кидати лишће и сећи лисник или предузимати ма какве радње које би измениле његов данашњи изглед или довеле у питање његов биолошки опстанак,
- ложење ватре; депоновање смећа и другог отпада на заштићеном простору
- све врсте садње зеленила на заштићеном простору

- забрањени су сви радови за које се (у поступку утврђеним законом и прописима) утврди да могу имати значајан неповољан утицај на разноврсност, вредности геонаслеђа заштићеног природног добра;

Дозвољава се:

- Кошење траве на заштићеном простору
- Све биолошко-техничке мере заштите храста под условима које утврђује Завод за заштиту природе Србије, који у исто време врши и надзор над спровођењем ових мера.

За све делатности над заштићеним природним добром, које нису забрањене, као и за радове у непосредној близини споменика природе за које се основано претпоставља да могу имати штетне последице по споменик природе, предвиђена је процедура прибављања услова и сагласности од надлежне службе заштите природе у складу са законом.

На основу Закона о заштити природе („Службени гласник РС” бројеви: 36/2009, 88/2010, 91/2010 испр. 91/2010, 14/2016, 95/2018- други закон и 71/2021) заштићено подручје се може користити и посећивати на начин који не угрожава његове вредности и спровођење заштите. Коришћење и посећивање заштићеног подручја дозвољено је свима под једнаким условима, у складу са овим законом и актом о заштити природног добра.

Обавезе управљача

Музеј рудничко-таковскор краја као управљач у обављању активности и задатака заштите и развоја Споменика природе „Храст лужњак Стражев“ у Синошевићима дужан је да:

- Чува заштићено подручје и спороводи утврђени режим заштите, односно прописане забране и правила унутрашњег реда.
- Обележи заштићено подручје и границу површине на којој је утврђен режим заштите.
- Доноси План управљања, Годишњи програм управљања и извештај о његовом извршењу.

**ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ О ОСТВАРЕЊУ ПРОГРАМА
УПРАВЉАЊА СПОМЕНИКОМ ПРИРОДЕ „ХРАСТ ЛУЖЊАК
СТРАЖЕВ“**

ФИНАНСИЈСКИ ИЗВЕШТАЈ ПРОГРАМА ЗА 2022. ГОДИНУ „Храст лужњак Стражев“ – Синошевићи		План	Извршење
Ред. бр.	ВРСТА ТРОШКА		
1.	Скидање сувих грана	5.000,00	-
3.	Хемијска заштита	3.000,00	-
4.	Праћење здравственог стања	3.500,00	3.500,00
6.	Издавање за пропаганду и маркетинг	2.800,00	
7.	Климатска, педолошка осматрања и истраживања	-	-
УКУПНО		14.300,00	3.500,00

Према члану 69. Закона о заштити природе („Службени гласник РС” бројеви: 36/2009, 88/2010, 91/2010 испр. 91/2010, 14/2016, 95/2018- други закон и 71/2021) средства за заштиту и развој споменика природе обезбеђују се из прихода остварених у обављању делатности и управљања заштићеним подручјем.